

/ U T Ó S Z Ó /

Ha a Tanácsköztársaság könyvtárügyi vívmányainak további sorsát vizsgáljuk, akkor lehetetlen nem vonni párhuzamot a szocialista magyar könyvtárügy mai helyzete és az 1919-es kezdeményezések között. Jelen utószó ezt a célt tűzte ki maga elé, elsősorban a műszaki könyvtárügy rövid áttekintésével.

A magyar ipar szerkezete és feladata az első magyar proletárdiktatura idején egészen másjellegű követelményeket állított fel a szakirodalommal szemben mint ma. Ennek több oka van. Egyrészt 1919-ben a magyar iparban a kisipari jelleg dominált, s ezért elsősorban a szakmunkások képzésére és továbbképzésére volt szükség könyvtári területen is. A Tanácsköztársaság szakkönyvtári célkitűzése - a "könyv és a kalapács" összekapcsolása - elsősorban tehát a munkáskönyvtárak /szakszervezeti könyvtárak/ megerősítését jelentette alapfoku műszaki irodalommal. A nagyipari jelleg a mainak csak kis hányadát jelentette, az 1919-ben működő 18 vállalati műszaki könyvtár közül csupán 8 volt az üzemekben /10 különböző intézetekben/, és ezek állománya már összetételénél fogva is csak a legszűkebb vezetés számra volt hozzáférhető a proletárdiktatura előtt és után. Az ilyen jellegű könyvtárak között már jellegüknél fogva sem volt semmiféle kooperáció. A magyar szakkönyvkiadás ebben a korban még ugyyszólván a semmivel volt egyenértékű, tehát az esetleges műszaki könyvtárak ellátását lehetetlenné tette.

Ma viszont a helyzet más. A Tanácsköztársaság politikai és gazdasági célkitűzései már megvalósultak, és állandóan fejlődő szocialista nagyiparunk műszaki fejlesztése a fizikai dolgozók szakirodalmi igényeinek kielégítésével párhuzamosan - sokszor még erőteljesebben - azt követeli, hogy a műszaki gárda napi munkájához szükséges felsőfoku tudományos szakirodalom is ott legyen helyben a vállalatoknál.

Ez a fejlődés természetesen nem máról-holnapra alakult ki. A felszabadulás után a műszaki könyvtárak nem azonnal alakultak meg. Kezdetben - a tanácsköztársasági követelmények megvalósításaként - először szakszervezeti könyvtárak alakultak az üzemekben és különböző intézetekben, s ezek kezdtek gyűjteni a műszaki irodalmat is. A főleg csak az alapfoku és népszerű szakirodalom gyűjtése azonban a nagyipar teljes államosításával és fejlesztésével /az első ötéves terv műszaki fejlesztési feladataival/ párhuzamosan már nem volt elégséges, tovább kellett lépni az 1919-ben megkezdett uton. Ekkor vált magasabb szinten valósággá az a jelszó, hogy a "könyv és a kalapács" egyenlőértékű munkaeszközként ott legyen minden vállalatnál, minden dolgozónál.

A Tanácsköztársaság szakkönyvtári célkitűzései 1945 után néhány év alatt megvalósultak. Utána a műszaki fejlesztés követelményei és a szakszervezeti könyvtárakban felduzzadó anyag mennyisége, valamint a szakszerű kezelés követelményei minőségi változást idéztek elő a könyvtárügyben: önálló műszaki könyvtárak alapítása és fejlesztése vált szükségessé. Az 1919-ben megkezdett uton így jutottunk el a máig: a műszaki termelési könyvtárak hálózatáig. Ma a szakirodalmi anyagot már 1000 ipari vállalatnál /üzemnél, tervező- és kutatóintézetnél/ a helyszínen működő műszaki könyvtárak

elégítik ki első fokon. Ezeknek a könyvtáraknak - amelyeknek munkáját 8 alközpont és egy központ: az Országos Műszaki Könyvtár egészíti ki - összállománya ma már közel 8 millió könyvtári egység.

A fejlődésben természetesen itt sem állhatunk meg. A megkezdett uton állandóan tovább kell haladnunk, csak így felelhetünk meg az újabb és újabb követelményeknek. Műszaki könyvtárainknak a jövőben egyre nagyobb gondot kell fordítani az általuk gyűjtött anyag bázisának szélesítésére /új kiadványtipusok: jelentések, prospektusok, szabadalmak stb./ és az anyag mind teljesebb feldolgozására, feltárására. A műszaki termelési könyvtári hálózat feladata, hogy mind erőteljesebben a műszaki dokumentáció hálózatává is váljék.

Szakkönyvtáraink hatékony munkát végeznek annak érdekében, hogy a műszaki kultúra az ipari dolgozók és a műszaki értelmiség tömegeibe hatolva egyre eredményesebben szolgálja - közvetlenül és közvetve - a műszaki fejlesztés ügyét. Tennivalóink sokrétűsége a műszaki könyvtárügy minden dolgozójától és vezető szervétől olyan lendületet és munkakészséget követel, mint amilyennel 1919-ben a Tanácsköztársaság illetékes szervei megindították kulturforradalmunk azóta kiterjedő nagyszabású ügyét.

- x - x - x -

